

## نامه‌ی سرگشاده

از: دکتر علی رشیدی - اقتصاددان

به

دکتر حسن روحانی - رئیس جمهور

موضوع: بهره‌برداری سریع از توافق هسته‌ای

جناب آقای دکتر روحانی:

با سپاس فراوان از جنابعالی و جناب آقای دکتر محمدجواد ظریف وزیر امور خارجه و همه افراد و مقامات دولت و حکومت، مخصوصاً دانشمندان هسته‌ای کشور که با تلاش بی‌وقفه هیجده ماهه و صرف هزاران ساعت وقت، مسئله خردکننده و ویران‌گر سیزده ساله فعالیت‌های هسته‌ای ایران در مقابل دنیای صنعتی را بسوی توافق نهائی هدایت کرده‌اند و سطح دانش فنی کشور و امکانات استفاده سودمند از دانش هسته ارتقاء داده‌اند باطلاع می‌رساند:

توافق هسته‌ای ایران با دنیای صنعتی قبل از هرچیز شیخ جنگی دیگر را از روی خاورمیانه و مردم مصیبت‌زده آن برداشت و از این نظر همه صلح‌دوستان و مخصوصاً مردم خاورمیانه باید از شما و تیم همکار شما تشکر کنند اما برای مردم ایران، مخصوصاً کسانی که نگران وضعیت اقتصادی اجتماعی و سیاسی کشور هستند، موضوع حیاتی چگونگی بهره‌برداری فوری از توافق هسته‌ای و فداکاری‌های بعمل آمده است!

توافق هسته‌ای با دنیای صنعتی کلید رامگشای رفع تحریم‌ها علیه اقتصاد و مردم ایران و باز شدن فضای اقتصادی و اجتماعی است که بمدت سه دهه (از آبان ۱۳۵۷) بر همه ابعاد زندگی و فعالیت مردم ایران در سطح جهان تنیده شده است. هدف واقعی تحریم‌ها برای ایالات متحده و دنیای صنعتی شامل روسیه و چین و ژاپن بازداشتن ایران و یا حداقل انحراف موقت ایران از مسیر توسعه واقعی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و علمی بر پایه توان‌ها، استعدادها و آمال و آرزوهای ملی شناخته شده ما بوده است و از این نظر برخلاف ظاهرسازیه‌ها و حرافی‌های مقامات دولت گذشته این تحریم‌ها طبق آمار و اطلاعات موجود بسیار ویرانگر بوده است.

توافق هسته‌ای با دنیای صنعتی از دو نظر اهمیت حیاتی دارد. یکی فراهم شدن فرصت تازه برای اصلاح سیاست‌ها و برنامه‌هایی که تاکنون منابع انسانی و مالی بسیار سنگینی را جذب کرده و انحرافات عظیم اقتصادی و اجتماعی بوجود آورده است و حالا الزاماً طبق توافق هسته‌ای و زیر نظارت‌های بین‌المللی باید این سیاست‌ها و برنامه‌ها کنار گذاشته شود. و در نتیجه منابع زیادی می‌تواند آزاد شود و در صورت برنامه‌ریزی صحیح صرف توسعه و عمران واقعی و پایدار شود و دوم اینکه به ایران فرصت داده می‌شود که با دنیا رابطه عادی اقتصادی و سیاسی و علمی و فرهنگی داشته باشد و در صورت برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب جایگاه شایسته ایران در صحنه بین‌المللی را احیاء کند.

در دنیای امروز ده شاخص اقتصادی که طبق استانداردهای مراکز صلاحیت‌دار بین‌المللی تهیه می‌شود. معیار سنجش عملکرد قابلیت مدیریتی دولت و حکومت هر کشور در مقیاس جهانی است. رشد تولید ناخالص داخلی سالانه، رشد سرمایه‌گذاری‌های صنعتی، رشد اشتغال، رشد صادرات صنعتی، نرخ تورم سالانه، نرخ بیکاری، توزیع طبقاتی درآمد از جمله شاخص‌هایی است که از نوسانات آنها می‌توان به بقیه سیاست‌ها و برنامه‌ها پی برد. همین شاخص‌ها نشان می‌دهند که بطور نسبی ما حداقل بیست سال از کره جنوبی، دوازده سال از ترکیه و هفت سال از مالزی (کشورهای بدون نفت) عقب مانده‌ایم مضافاً اینکه ما در این دوره بیش از ۱۲۰۰ میلیارد دلار درآمد نفت داشته‌ایم، و آنها تقریباً ۹۰۰ میلیارد دلار هم هزینه واردات نفت داشته‌اند. توافق هسته‌ای با دنیای صنعتی در اصل دادن فرصت تنفس و حرکت به ایران در کلیه صحنه‌ها در سطح جهانی است. ولی بهره‌برداری از این فرصت‌ها قبل از هر چیز مستلزم شناخت اهمیت این موقعیت و وجود اراده ملی برای بهره‌برداری از فرصت‌های ارائه شده و بالاتر از همه آماده‌سازی و برنامه‌ریزی برای رفع تنگناهای تحمیل شده طی دوره بعد از انقلاب و باز کردن بندهای تنیده شده بر اقتصاد ایران تحت عنوان انواع تحریم‌ها است. اما برای بهره‌برداری واقعی از مزایای احتمالی توافق هسته‌ای، ظهور سه پیش‌شرط ضروری است.

۱ - ایجاد نهضت ملی و سراسری تجهیز افکار عمومی برای همگامی و آماده‌سازی برای بهره‌برداری از فرصت‌های پیدا شده. نقش وسائل ارتباط جمعی و نشان دادن مزایای پیوستن به صف کشورها و شرکت در رقابت‌های سازنده بین‌المللی خود نیاز به بکارگیری صدها و هزارها متخصص و کارشناس دارد که تصویر ایران فردا را امروز به مردم ایران و جهان ارائه دهند و همه مردم را درگیر این نهضت نمایند.

۲ - شناخت وضعیت واقعی کلیه بخش‌های اقتصاد و جامعه ایران که طی دوره تحریم‌ها آسیب دیده‌اند. برای این شناخت مددگیری از کلیه مردم ایران، کلیه مدیران و صاحب‌نظران در کلیه بخش‌ها ضروری است. تنها مدیران و دست‌اندرکاران فعالیت‌های صنعتی و تولیدی، آموزشی و پرورشی، فنی و تکنولوژیکی می‌دانند که تحریم‌ها چه صدمه‌هایی به اقتصاد و جامعه ایرانی وارد کرده است. تهیه صدها گزارش مستند و واقعی از وضعیت اسفبار فعلی تمام بخش‌های اقتصاد کشور (کشاورزی، صنعت، معدن، حمل‌ونقل، آموزش و پرورش...) و نیز امور فنی و تکنولوژیکی و اجتماعی قدم اول شناخت برای برنامه‌ریزی رفع این تنگناها است. تشکیل ده‌ها مرکز بررسی و شناخت وضع موجود به صدها کارشناس در رشته‌های مختلف نیاز دارد و تشکلهای مردم‌نهاد دینفع عامل و واسطه انجام این بررسیها هستند.

۳ - شناخت اینکه ما از دنیا چه می‌خواهیم. برای راه‌اندازی اقتصاد بسته و جامعه منفعل فعلی به چه کمک‌هایی از دنیا نیاز داریم؟ امکانات داخلی ما چیست؟ برای رفع هر تنگنا چه برنامه‌ای باید تهیه شود و امکانات و نیازهای مالی، پرسنلی، مدیریتی و فنی و تکنولوژیکی ما چیست؟ بعنوان مثال کمبود آب مهمترین مسئله حیاتی اقتصاد و جامعه ایران در دهه‌های آینده است که راه حل آن، هم از نظر مالی و فنی، مدیریتی مستلزم همکاری با گروهی از کشورها و همسایگان است و یا اینکه گفته می‌شود صنعت نفت بسیار آسیب دیده ایران، نیاز به سرمایه‌گذاری چهل میلیارد دلاری سالانه دارد ولی با شناخت وضعیت واقعی فنی و تکنولوژیکی هر چاه، هر منبع یا هر پالایشگاه، خطوط انتقال، تلمبه‌خانه‌ها و اکتشاف در دریاها و نیز نیازهای آینده، روشن می‌شود که از دنیا چه می‌خواهیم و کدام کشورها قادر به کمک به ما هستند. بسیاری از ماشین‌آلات و ابزار، تکنولوژی و کاتالیزورها و مواد در انحصار تنها چند کشور صنعتی است - چگونه باید آنها را ضعیف به عرضه این کمبودها به ایران کرد؟ اما کلید طلایی رفع همه این تنگناها در درازمدت، فرصت پیدا شده برای پیوستن ایران به اقتصاد جهانی با پیوستن و عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی است که به هر عضو اجازه می‌دهد با قبول مقوله‌های تاکنون امضاء شده (حدود ۴۰ مقاولنامه) مربوط به کلیه فعالیت‌ها و بین همه ممالک، ایران نیز از مزایای آنها استفاده کند و با دادن و گرفتن امتیازات مساوی و متقابل موقعیت خود را در سطح جهانی تثبیت نماید و بطور رقابت‌آمیز در جهت نیل به اهداف و خواسته‌های ملی خود گام بردارد. بعنوان مثال باید دقیقاً بررسی شود که کرم‌جوبی چگونه توانسته است در همین سی و پنج سال که ما گرفتار تحریم‌ها بوده‌ایم تولید ناخالص ملی سرانه خود را شش برابر نماید و در گروه بیست ممالک صنعتی قرار گیرد. در حالیکه ما بطور متوسط رشد اقتصادی سالانه حتی دو درصد هم نداشته‌ایم، زمانی درآمد سرانه ملی ما حدود ۲۰ درصد از کره بالاتر بود ولی امروز نهایتاً درآمد سرانه ما به حدود یک پنجم آنها کاهش یافته است. اما کلید پذیرش ایران در سازمان تجارت جهانی در دست ایالات متحده آمریکا است و جایزه ایران برای پذیرش توافق هسته‌ای باید کمک آمریکا به پذیرش ایران در سازمان تجارت جهانی باشد.

سازمان تجارت جهانی (WTO) قبل از هرچیز معرف یک فلسفه و یک نگرش سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است. جامعه سکولار، نظام سیاسی دموکراتیک و نظام اقتصادی آزاد و رقابتی ممکن است گفته شود که همه ممالک عضو مثل عربستان سعودی، چین و روسیه نه سکولار هستند نه دموکراتیک و نه نظام اقتصاد آزاد و رقابتی دارند. جواب این است که کشورها در موقع پذیرش، تعهد می‌کنند که اولاً وضع را بدتر و محدودتر نکنند و ثانیاً طی دوره‌ای در این جهت حرکت نمایند و به این اهداف برسند. از همه بالاتر برنامه راه آزادسازی باید به تصویب همه اعضاء برسد و بهمین دلیل است که تدوین و تصویب برنامه پیوستن به سازمان تجارت جهانی برای چین، عربستان سعودی و روسیه بیش از ده سال طول کشیده است و سرانجام همان ممالک صنعتی به سرکردگی ایالات متحده آمریکا هستند که باید به پیوستن یک کشور به سازمان تجارت جهانی رضایت دهند. چون این ممالک هستند که بیشتر تجارت خارجی هر کشور را در دست دارند.

عضویت در سازمان تجارت جهانی مانند آب برای شنا و حرکت در اقیانوس بیکران داد و ستدهای بین‌المللی حیاتی است و ۹۸ درصد روابط اقتصادی بین‌المللی را پوشش می‌دهد. بسیار تعجب‌برانگیز است که چرا ایران از سال ۱۹۴۷ و زمان آغاز به کار گات (GATT)، پایه‌گذار سازمان تجارت جهانی، از سلك کشورهای فعال در صحنه اقتصاد جهانی کنار مانده است؟ اگر کوتمنظری‌های نفع‌طلبانه تولیدکنندگان داخلی و خودسری‌ها و غرور ناشی از درآمدهای نفتی زمامداران قبل از انقلاب را

از عضویت در گات دور نگاه داشت، امروز بسیار بیشتر تعجببرانگیز است که چرا از سال ۱۳۶۸ و مخصوصاً در دولت تدبیر و امید این موضوع حیاتی مسکوت مانده است؟

رانت‌خواران و سودجویان که بازارهای داخلی و تجارت خارجی و واردات را در کنترل دارند همیشه سد پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی بوده‌اند و اگر چه با برپا کردن تشکیلات پرهزینه و اسم بی‌مسمی دفتر نمایندگی تام‌الاختیار ایران در سازمان تجارت جهانی و یافتن سمت ناظر، کوشیده‌اند افکار عمومی را فریب دهند و انمود نمایند که برای عضویت دارند کاری انجام می‌دهند ولی واقعیت این است که وزارتخانه‌های مربوطه و حامیان آنها علاقه‌ای به ایجاد نظم و منطق در روابط اقتصادی بین‌المللی کشور نداشته‌اند. حذف نیاز به فرستادن صدها هیئت تجاری و هزاران سفر خارجی از اولین پی‌آمدهای ایجاد نظم و منطق عضویت در سازمان تجارت جهانی است که برای عده‌ای دست‌اندرکار نامطلوب و برای انحصارداران و رانت‌خواران مضموم است.

اگرچه ممالک توسعه‌یافته صنعتی از وضع فعلی اقتصادی ایران بسیار راضی هستند، نفت کالای حیاتی ما را بگیرند و در مقابل به ما کالای مصرفی صنعتی و گندم و روغن و بنزین بدهند ولی این وضع کجا برای ما توسعه اقتصادی واقعی و رشد ایجاد می‌کند و گره کور فعلی اقتصادی و اجتماعی ما را می‌گشاید. چرا دولت تدبیر و امید از این امر حیاتی و کلیدی غافل مانده است؟

بالاترین مزیت عضویت کشور در سازمان تجارت جهانی نظم پیدا کردن و یا نظم دادن به اقدامات، سیاستها و برنامه‌های اقتصاد داخلی است. بعنوان مثال تعرفه‌های گمرکی در کشور تابع توافق‌های بین‌المللی است و يك شبه عوض شدنی نیست. یا آوردن و حمل گندم به ایران یا مسافرت با هواپیما یا پهلو گرفتن کشتی‌ها در بنادر نمی‌تواند انحصاراً در اختیار شرکت‌های دولتی ایرانی باشد. سیاستهای بازرگانی در هر مورد دقیقاً تشریح و به اطلاع شرکاء تجاری علاقمند رسانده می‌شود و در صورت اعتراض، در توافق نهائی راه رفع محدودیت‌ها در مقابل گرفتن امتیازات مساوی مورد تصویب قرار می‌گیرد. عضویت در سازمان تجارت جهانی بال‌های پرواز شرکت‌های ایرانی در بازارهای جهانی را باز می‌کند. در حد شعور مدیران و توان فنی و تکنولوژیکی و مالی شرکت‌ها و مساعدت نهادهای ملی و دولتی، آنها می‌توانند در سراسر جهان در شرایط رقابتی فعال باشند و این‌قدر برای حفظ بازار نیمه بسته داخلی اصرار نورزند.

با توجه به آنچه که گفته شد فردای امضاء توافق هسته‌ای می‌تواند و باید روز اول شروع جهاد واقعی اقتصادی در ایران با شرکت همه فعالین اقتصادی، دانشگاهی، متخصصین و کارشناسان فنی و تکنولوژیکی و حقوقی، همه دیپلمات‌ها، همه تجربه داران در صحنه‌های زندگی اجتماعی - سیاسی - مطبوعاتی ایرانی با هر سن و سال و مقیم هرکجای دنیا باشد.

**تشکیل ستاد ویژه پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی با تصویب قانون** مربوط با حوزه کار، اختیارات و امکانات مالی معین در کنار رئیس جمهور و با عضویت حداقل دوازده نماینده کارشناس و متخصص از دوازده بخش اقتصاد و نیز کارشناسان آمار، جمعیت، محیط زیست، مسائل خاص مثل آب، جنگل و منابع طبیعی همراه با ناظرین از مطبوعات و رادیو - تلویزیون، اتاق‌های بازرگانی، مجلس، قوه قضاییه، دانشگاهیان و دانشجویان، معلمین، و فعالین بخش بهداشت و درمان و کارگران (بدون حق دخالت در روند بررسیها و تصمیمات) ضروری است.

جریان پیوستن به سازمان تجارت جهانی برای هر کشور يك جریان، کامل، صمیمانه و صادقانه برای دولتها و فعالین اقتصادی بوده است. هیئت مذاکره‌کننده يك کشور، مقیم ژنو گاه به سیصد نفر ممکن است برسد که هرکس و هر گروه مسئله کوچکی یا کالای خاصی را با رقبای تجاری خود مورد بحث و توافق قرار می‌دهد.

توافق هسته‌ای یعنی خاتمه جنگ با استکبار موهم جهانی که ما هیجده ماه رودرروی آن نشستیم و چانه زدیم و فداکاری کردیم و به توافق رسیدیم. حالا وقت بهره‌برداری از امتیازات آنها و وادار کردن آنها به رامگشائی برای اقتصاد و مردم ایران است. کمک آمریکا به ایران در عضویت در سازمان تجارت جهانی مشکل‌گشا همه تحریم‌ها و انحرافات دهه‌های اخیر است.